

Εκπαίδευση και ένταξη παιδιών με σύνδρομο Down

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΛΥΔΙΑ ΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΠΡΑΤΟΥ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΠΑΥΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Ιστορική αναδρομή

- Ο πρώτος που αναγνώρισε αυτό το σύνδρομο ήταν ο John Langdon Down, το 1866.
- Μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, η αιτία που προκαλούσε σύνδρομο Down παρέμενε άγνωστη.
- Το 1959 ο Jerome Lejeune ανακάλυψε ότι το σύνδρομο Down είναι αποτέλεσμα ενός επιπλέον χρωμοσώματος.
- Από το 2006 έχει καθιερωθεί η 21^η Μαρτίου ως Παγκόσμια Ημέρα Συνδρόμου Down.

Ορισμός

Το σύνδρομο Down ή Τρισωμία 21 είναι η πιο συχνή και εύκολα αναγνωρίσιμη χρωμοσωμική κατάσταση που συνδέεται με νοητική υστέρηση. Προκαλείται από μια χρωμοσωμική ανωμαλία καθώς αντί για 46 χρωμοσώματα δημιουργούνται 47. Το επιπλέον χρωμόσωμα αλλάζει την ομαλή ανάπτυξη του σώματος και του εγκεφάλου.

Τύποι συνδρόμου

Εμφανίζονται τρεις τύποι συνδρόμου:

- **Τρισωμία 21.** Κατά την μειωτική διαίρεση το ζεύγος των χρωμοσωμάτων 21 δεν διαχωρίζεται. Έτσι, το έμβρυο έχει 3 χρωμοσώματα 21 και 47 χρωμοσώματα συνολικά.
- **Μετάθεση.** Ενώ ο συνολικός αριθμός χρωμοσωμάτων είναι φυσιολογικός, ένα τμήμα του χρωμοσώματος 21 υπάρχει τρεις φορές στο γενετικό υλικό των κυττάρων.
- **Μωσαϊκισμός.** Ανώμαλη κυτταρική διαίρεση μόνο ορισμένων κυττάρων. Παρουσιάζει ελαφρότερα χαρακτηριστικά και υψηλότερη νοημοσύνη.

Κλινική εικόνα

- Το κρανίο είναι μικρότερο του κανονικού και παρουσιάζει βραχυκεφαλία.
- Το πρόσωπο είναι στρογγυλό με πλατύ προφίλ.
- Το στόμα είναι μικρότερο με χαμηλωμένα άκρα.
- Η γλώσσα είναι μεγάλη και πλατιά, με εγκάρσιες ραβδώσεις.
- Τα δόντια είναι μικρά, αραιά, με ανώμαλο σχήμα και ακανόνιστη διάταξη.
- Τα χέρια είναι κοντά και φαρδιά με κοντά και παχιά δάχτυλα
- Τα πόδια είναι επίσης κοντά και παχιά με μεγάλη απόσταση μεταξύ του πρώτου δαχτύλου από τα άλλα.

Νοητική υστέρηση

Το νοητικό πηλίκο στην τρισωμία 21 φαίνεται να κυμαίνεται μεταξύ 45 – 50. Τα κυριότερα γνωστικά ελλείμματα που απορρέουν από την νοητική υστέρηση είναι:

- Δυσκολία στην επεξεργασία πληροφοριών
- Περιορισμένη ικανότητα προσοχής
- Μειωμένη ακουστική-φωνητική επεξεργασία
- Περιορισμένη βραχυπρόθεσμη μνήμη
- Δυσκολία ανάκλησης πληροφοριών

Εργασιακή μνήμη

Το μοντέλο της εργασιακής μνήμης αποτελείται από το κεντρικό εκτελεστικό σύστημα (επεξεργασία πληροφοριών), το φωνολογικό βρόγχο (προσωρινή συγκράτηση λεκτικών πληροφοριών) και το οπτικο-χωρικό σύστημα (προσωρινή συγκράτηση χωρικών πληροφοριών).

Υπάρχουν ενδείξεις ότι τα άτομα με σύνδρομο Down έχουν βλάβη στο φωνολογικό βρόγχο. Η βλάβη αυτή φαίνεται να είναι υπεύθυνη για:

- την καθυστέρηση λόγου
- την δυσκολία επεξεργασίας της ομιλούμενης γλώσσας
- την δυσκολία στην γραμματική

Αίτια δυσκολιών γλωσσικής ανάπτυξης

Τα παιδιά με σύνδρομο Down διαφέρουν από τα τυπικώς αναπτυσσόμενα παιδιά σε μια ποικιλία ανατομικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων καθώς και στη νευρωνική ανάπτυξη που συνδέονται με την λεκτική παραγωγή

- Ανατομικά χαρακτηριστικά:
 - Διαφορές στις φωνητικές χορδές
 - Υψηλός υπερωικός θόλος
 - Μικρότερη και οίδηματώδης γλώσσα
 - Αδύναμοι μύες προσώπου
 - Πλατεία χείλη με περιορισμένη κινητικότητα

Αίτια δυσκολιών γλωσσικής ανάπτυξης

- Νευρωνική ανάπτυξη:
 - Διαφορές στο κεντρικό και περιφερικό σύστημα
 - Μειωμένο μέγεθος και βάρος εγκεφάλου
 - Λιγότεροι νευρώνες στο φλοιό του εγκεφάλου
 - Μειωμένη νευρωνική πυκνότητα
 - Καθυστερημένη μυελίνωση
 - Μη φυσιολογικές δομές δενδριτών
 - Αλλοιωμένες κυτταρικές μεμβράνες

(Αυτές οι διαφορές συνδέονται με τις διασπάσεις στην ακρίβεια, την ταχύτητα, τη συνέπεια και τη χρήση των λεκτικών κινήσεων)

Συμπεριφορά στο σχολείο

Έχει παρατηρηθεί ότι τα παιδιά με σύνδρομο Down:

- Δυσκολεύονται να κάνουν κάτι που αναμένεται από αυτά λόγω των προβλημάτων της συγκέντρωσης, της μνήμης, του κινητικού συντονισμού, του λόγου και της ομιλίας.
- Έχουν περιορισμένα όρια επιμονής και επιμονής.
- Χρησιμοποιούν στρατηγικές αποφυγής δεξιοτήτων.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις παρουσιάζουν προβλήματα συμπεριφοράς.
- Παρουσιάζουν στασιμότητα στην πρόοδο τους. Το χαρακτηριστικό αυτό αναφέρεται ως επίπεδη ανάπτυξη.

Η δεξιότητα της ανάγνωσης

- Μέχρι τη δεκαετία του 70' θεωρείτο εξαίρεση το άτομο με σύνδρομο Down που μπορούσε να διαβάσει.
- Σήμερα θεωρείται εξαίρεση το άτομο με σύνδρομο Down που δεν μπορεί να διαβάσει.
- Η λαθεμένη αυτή άποψη οφειλόταν στην άμεση σύνδεση που γινόταν μεταξύ του μαθησιακού προσδοκώμενου και του δείκτη νοημοσύνης.
- Μετά την ενσωμάτωση των παιδιών αυτών σε γενικά σχολεία, διαπιστώθηκε ότι ο δείκτης νοημοσύνης δεν σχετιζόταν άμεσα με την ικανότητα τους να διαβάζουν.

Η σημασία της ανάγνωσης

Έρευνες έχουν δείξει ότι η διδασκαλία ανάγνωσης:

- Ενθαρρύνει την εκφραστική ικανότητα.
- Βελτιώνει τη χρήση της γραμματικής στην ομιλία.
- Βελτιώνει την άρθρωση και την ευκρίνεια.
- Συμβάλλει στην αντιστάθμιση των δυσκολιών που παρουσιάζουν τα παιδιά με σύνδρομο Down στην μνήμη.

Μέθοδοι ανάγνωσης

Υπάρχουν δύο μέθοδοι ανάγνωσης:

- **Ολική μέθοδος ανάγνωσης.** Είναι η μέθοδος κατά την οποία γίνεται ανάγνωση ολόκληρης της λέξης με οπτική αναγνώριση. Πραγματοποιείται σε τρία στάδια:
 - Ταύτιση
 - Επιλογή
 - Κατονομασία
- **Φωνητική μέθοδος ανάγνωσης.** Είναι η μέθοδος κατά την οποία το παιδί μαθαίνει τα φωνήματα, δηλαδή τα γράμματα της αλφαβήτου και τον ήχο που αντιστοιχεί σε κάθε γράμμα.

Η δεξιότητα της γραφής

- Η γραφή, σε σχέση με την ανάγνωση, προϋποθέτει επιπλέον περίτεχνες φυσικές και κινητικές δεξιότητες, γεγονός που την καθιστούν αυτόματα πιο περίπλοκη και δύσκολη να επιτευχθεί.
- Η κατάκτηση της γραφής είναι εφικτή, αλλά απαιτεί δύσκολη και επίμονη προσπάθεια τόσο από τον δάσκαλο, όσο και από τον μαθητή.
- Ένας πολύ ευκολότερος τρόπος γραφής είναι η εκμάθηση της χρήσης του υπολογιστή, καθώς δεν απαιτεί τη χρήση κινητικών δεξιοτήτων.

Παράγοντες που δυσχεραίνουν τη γραφή

- Υποτονία
- Μειωμένη σταθερότητα του κορμού και της λαβής
- Έλλειψη οπτικοκινητικού συντονισμού
- Απτικές και κιναισθητικές δυσκολίες
- Διαταραχές στην όραση
- Ακουστική απώλεια

Ορισμός ένταξης

- Είναι η διαδικασία ένταξης του παιδιού με ειδικές ανάγκες στη σχολική κοινότητα και η διασφάλιση ότι καλύπτονται οι ανάγκες του.
- Η ένταξη δεν σημαίνει απαραίτητα ότι το παιδί με σύνδρομο Down μαθαίνει στην τάξη τα ίδια πράγματα με αυτά που μαθαίνουν τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης.
- Σημαίνει όμως ότι το παιδί με σύνδρομο Down είναι κομμάτι της τάξης. Είναι δηλαδή ενεργό μέλος της σχολικής κοινότητας και συμμετέχει στην τάξη.

Αποτελεσματικότητα ένταξης

- Δεν λαμβάνεται μέριμνα για την ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών και την ανάπτυξη λειτουργικών ικανοτήτων, ώστε να μπορούν να αποτελούν ισότιμα μέλη της τάξης και όχι απλοί παρατηρητές.
- Αυτό ενισχύει τα αρνητικά συναισθήματα των μαθητών με νοητική υστέρηση, με αποτέλεσμα οι σχέσεις μέσα στην τάξη να μην είναι ισότιμες και η αλληλεπίδραση να μην είναι θετική.
- Επίσης οδηγεί στην περιθωριοποίηση και τον στιγματισμό των παιδιών με νοητική υστέρηση και επομένως την μη δημιουργία κοινωνικών σχέσεων.

**See and learn
language and reading**

Στόχος προγράμματος

Στόχος του προγράμματος αυτού είναι να μάθουν τα παιδιά με σύνδρομο Down να μιλάνε και να διαβάζουνε. Δίνει έμφαση στην οπτική παρουσίαση της γλώσσας μέσω της ανάγνωσης. Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στοχεύουν στην ανάπτυξη του λεξιλογίου και της γραμματικής.

Περιγραφή προγράμματος

- **1^ο βήμα (Οι πρώτες εικόνες λέξεων).**
Στόχος είναι να μάθει το παιδί τις πρώτες εξήντα λέξεις με τη χρήση εικόνων.
- **2^ο βήμα (Οι πρώτες γραμμένες λέξεις).**
Διδάσκει τα παιδιά να διαβάζουν δέκα έξι λέξεις, οι οποίες υπάρχουν και στο πρώτο βήμα με τη μορφή εικόνων.
- **3^ο βήμα (Περισσότερες εικόνες λέξεων).**
Διδάσκει στα παιδιά πενήντα πέντε επιπλέον λέξεις.
- **4^ο βήμα. (Οι πρώτες προτάσεις)**
Εισάγει το παιδί στην κατανόηση και χρήση απλών προτάσεων τριών λέξεων.

Πρώτη δραστηριότητα (Παρατήρηση εικόνων)

Δεύτερη δραστηριότητα (Ταύτιση εικόνων)

Τρίτη δραστηριότητα (Επιλογή εικόνων)

Τέταρτη δραστηριότητα (Κατονομασία εικόνων)

Ευχαριστώ για την
προσοχή σας...